

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/44/2017
Identifikačné číslo spisu:	3112226479
Dátum vydania rozhodnutia:	27.08.2018
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:3112226479.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. A., trvale bytom v E., A. XXXX/XX, zastúpeného JUDr. Ľubomírom Porubanom, advokátom v Trenčíne, Jilemnického 2, proti žalovanej T. A., trvale bytom ako žalobca, zastúpenej JUDr. Martinom Bartkom a JUDr. Silviou Bartkovou, advokátmi v Trenčíne, Piaristická 6667, o vrátenie daru, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 22C/392/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 11. augusta 2016 sp. zn. 4Co/728/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 11. augusta 2016 sp. zn. 4Co/728/2015 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej tiež „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 19. júna 2015 č. k. 22C/392/2012-153 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca na žalovanej domáhal vydania (vrátenia) daru, reprezentovaného polovičnými spoluvlastníckymi podielmi na dvoch bytoch, nachádzajúcich sa na prízemí bytového domu súp. č. XXXX na A. ulici v Trenčíne (bližšie identifikovaných aj ďalšími údajmi v petite žaloby) a súvisiacimi spoluvlastníckymi podielmi (vyjadrenými zlomkom v tvare 65/2927) na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a pozemku zastavanom bytovým domom. Žalobcovi tiež uložil povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov konania spočívajúcu v trovách právneho zastúpenia 1.671,90 € a v hotových výdavkoch žalovanej 57,52 €, všetko na bližšie neidentifikovaný účet zástupcu žalovanej (ktoré postavenie i v čase rozhodovania prvoinštančného súdu prislúchalo obom advokátom zhora) do 3 dní. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne ust. § 37 ods. 1, § 48 ods. 1, § 49a, § 100 ods. 1, § 101 a §§ 628 a 630 O. z. (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) a § 41 ods. 3 O. s. p. (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení), vecne potom závermi o uzavretí stranami sporu platných darovacích zmlúv, týkajúcich sa vyššie spomínaných predmetov darovania, o zachovaní slobody a vážnosti vôle konajúcich, o nezistení konania žalobcu v omyle, o právnej bezvýznamnosti motivácie žalobcu pri uzavieraní takejto zmluvy (snaha zachovať manželstvo so žalovanou), o povolení vkladu vlastníckeho práva na základe oboch zmlúv (napriek spochybneniu v minulosti jedného z rozhodnutí správy katastra pre jednostranný zásah žalovanej do

textu druhej zmluvy), o nepreukázaní trestného stíhania žalovanej v takejto súvislosti a o neúčinnom odstúpení žalobcu od zmluvy (podľa kontextu odôvodnenia rozsudku od tej prvej). Za takejto situácie podľa súdu prvej inštancie prostriedkom smerujúcim k obnoveniu výlučného vlastníctva žalobcu k predmetom darovania mohla byť len požiadavka na vrátenie daru, úspechu takejto požiadavky však bránilo to, že žalovaná dôvodne vznesla námietku premĺčania. Žalobca totiž existenciu predžalobnej výzvy na vrátenie daru z 18. februára 2009 nepreukázal a za kvalifikované (dostatočne určité) výzvy tak šlo považovať až podanie doplňujúce žaloby, doručené súdu 28. januára 2013 a žalovanej 14. júla 2014, resp. ďalšie podanie označené ako „Žaloba o vrátenie daru Dôvody“, žalovanej doručené na pojednávaní 17. októbra 2014. Prvé z takýchto podaní videlo hrubé porušenie dobrých mravov „voči odporcovi“ (správne „žalobcovi“, resp. pri zachovaní terminológie rozsudku prvoinštančného súdu „navrhovateľovi“ - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) v jeho fyzickom napadnutí žalovanou 24. februára 2008, pri ktorom však premĺčacia doba uplynula 24. februára 2011 (viac než tri roky pred doručením výzvy na vrátenie daru obdarovanej). Druhé podanie síce vymedzovalo správanie žalovanej porušujúce dobré mravy ako súhrn rôznych menej závažných, avšak sústavných (pokračujúcich) správaní z rokov 2003 - 2012/2014, 2008 - 2012, 2008 - 2009 a opäť 2003 - 2012/2014 (v štruktúre správania podľa ich členenia vo výzve), v tomto prípade však z pohľadu včasnosti uplatnenia práva bolo rozhodujúcim, kedy tvrdené správanie žalovanej naplnilo prvok sústavnosti, pričom k tomu podľa súdu prvej inštancie celkom nepochybne prišlo skôr než 3 roky pred 17. októbrom 2014 (resp. 14. júlom 2014) a aj pri konštatovaní naplnenia prvku sústavnosti až rok po začiatku nepretržitých správaní vytykaných žalovanej by premĺčacia doba začala plynúť už v roku 2004, resp. 2009 a uplynula najneskôr 31. decembra 2007, resp. rovnaký deň a mesiac v roku 2012 (i tu pomerne dlhý čas pred kvalifikovaným uplatnením požiadavky na vrátenie daru). Neobstála ani argumentácia žalobcu posunom začiatku premĺčacej doby pre trvanie porušovania dobrých mravov žalovanou až do roku 2014, keď význam nemala dĺžka trvania podmienok pre uplatnenie práva a premĺčacia doba začala plynúť dňom, kedy prvýkrát boli naplnené zákonné podmienky pre počiatok jej plynutia; dôvodil napokon prvoinštančný súd, poukazujúci v tejto súvislosti na uznesenie Najvyššieho súdu ČR (ďalej tiež „NS ČR“) z 26. mája 2004 sp. zn. 32 Odo 429/2003 a jeho použiteľnosť pre blízkosť rozhodnej právnej úpravy oboch členských štátov niekdajšej československej federácie.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej tiež „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež „nižšie súdy“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 11. augusta 2016 sp. zn. 4Co/728/2015 vyššie priblížený rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. Rozsudok súdu prvej inštancie považoval za správny, stotožňujúc sa pritom v plnom rozsahu i s jeho odôvodnením (§ 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku, teda zákona č. 160/2015 Z. z., dnes už i v znení zákona č. 87/2017 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Výslovne sa prihlásil predovšetkým k názoru o plynutí premĺčacej doby od momentu, kedy pokračujúce tvrdené konanie žalovanej naplnilo prvok sústavnosti a zhodne s prvoinštančným súdom konštatoval, že prvok sústavnosti bol v tomto prípade celkom nepochybne naplnený skôr než tri roky pred dňami 17. októbra 2014, resp. 14. júla 2014. Pri námietke nevykonávaním dokazovania na existenciu skorších výziev žalobcu na vrátenie daru súhlasil so súdom prvej inštancie, že pri preukazovaní takejto skutočnosti žalobca neunesol dôkazné bremeno a pri výhrade rozporom námietky premĺčania s dobrými mravmi poukázal na inštitút premĺčania ako nástroj pre naplnenie zásady právnej istoty, ktorého využitie bez ďalšieho za rozporné s dobrými mravmi považovať nemožno.

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej tiež „dovolaťel“) s návrhom na zrušenie rozsudkov oboch nižších súdov a vrátenie veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Namietal znemožnením mu nesprávnym procesným postupom súdu uskutočňovania procesných práv mu patriacich v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.), ako aj závislosťou rozhodnutia odvolacieho súdu od právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.). Výskyt tzv. zmätočnosťnej vady podľa § 420 písm. f/ C. s. p. videl dovolaťel v nevysporiadaní sa odvolacieho súdu s ustálenou judikatúrou v otázke premĺčania práva darcu požadovať vrátenie daru, ktorú v tomto prípade reprezentujú rozhodnutia najvyššieho súdu v jeho veciach sp. zn. 3 Cdo 191/1996 a 3 Cdo 218/2010. Tie, obdobne ako novšie než prvoinštančným súdom spomínané rozhodnutie NS ČR (rozsudok sp. zn.

33 Cdo 4080/2007), pri správaní obdarovaného hrubo sa priečiacom dobrým mravom, ku ktorému dochádza v dlhšom časovom období, považujú za čas určujúci pre záver o dôvodoch na vrátenie daru čas posledného správania obdarovaného vykazujúceho znaky podľa § 630 O. z. Nielenže tak v prípadoch obdobných tomu z prejednávanej veci k premlčaniu v čase urobenia výzvy na vrátenie daru nemôže dôjsť (ak obdarovaný stále pokračuje v konaní naplňajúcom znaky hrubého porušenia dobrých mravov), ale i rozhodnutie NS ČR, na ktoré poukázali nižšie súdy (prvoinštančný priamo a odvolací len nepriamo), treba považovať za prekonané. Prípustnosť dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci potom podľa dovolateľa spočíva v riešení otázky začiatku plynutia premlčacej doby spôsobom odchylným od toho, aký priniesli rozhodnutia najvyššieho súdu uvádzané žalobcom už v odvolaní a následne i v dovolaní, pričom dôsledkom takéhoto odchylného riešenia je i nesprávny (a pre rozsudky oboch nižších súdov rozhodujúci) záver o premlčaní žalobou uplatneného práva.

4. Žalovaná navrhla dovolanie ako neprípustné odmietnuť, resp. toto ako nedôvodné zamietnuť. Mala za to, že dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolateľ až na jednu výnimku dostatočne nekonkretizoval a pokiaľ sa dovolaním tvrdí nevysporiadanie sa odvolacieho súdu s námietkami žalobcu, toto tvrdenie nie je pravdivým, keď žalobca dostal odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu a ani ustálená judikatúra Ústavného súdu nevyžaduje odpoveď všeobecného súdu na všetky nastolené otázky, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam. Ani dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. podľa nej nie je daný, resp. neobstoí tvrdenie dovolateľa o riešení pre rozhodnutie rozhodujúcej otázky (začiatku plynutia premlčacej doby) odchyľne od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, keď dovolateľ pri interpretácii ním uvádzaného komentára k O. z. aj rozhodnutia NS ČR kladie dôraz na slovné spojenie „posledné správanie obdarovaného“ v jeho absolútnom význame, teda bez dovetku, podľa ktorého má ísť o okamih, ktorým také správanie možno vyhlásiť za hrubo porušujúce dobré mravy. Tento rozmer problému nižšie súdy uchopili správne a svoje úvahy aj presvedčivo a logicky zdôvodnili, argumentovala žalovaná, v ďalšom sa zaoberajúca tiež problémom nedostatku riadnej výzvy žalobcu na vrátenie daru a stotožňujúca sa i s názorom nižších súdov o nepotrebnosti za tohto stavu vecí ďalšieho (žalobcom navrhovaného) dokazovania.

5. K rozhodnutiu dovolaním napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu v tejto veci došlo až po 1. júli 2016 (11. augusta 2016) a takto logicky aj právoplatnosť takého rozhodnutia musela nastať a tiež dovolacie konanie mohlo začať až po nadobudnutí účinnosti právnych predpisov tvoriacich súčasť rekodifikácie procesného práva (okrem C. s. p. tiež Civilný mimosporový poriadok č. 161/2015 Z. z., Správny súdny poriadok č. 162/2015 Z. z. a zákon č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech boli napadnuté rozhodnutia vydané (§ 424 C. s. p.) a to za splnenia podmienky jej zastúpenia i spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 C. s. p.), skúmal predovšetkým bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) prípustnosť dovolania. Dospel pritom k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné a zároveň i za dôvodné.

6. V súlade s logikou novej úpravy dovolacieho konania v rámci C. s. p. sa pritom v prvom rade bolo nutné zaoberať dôvodom prípustnosti dovolania (a zároveň dovolacím dôvodom) podľa § 420 písm. f/ C. s. p. Za zmatečnosťnú vadu v zmysle takéhoto ustanovenia označil dovolateľ nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, namietajúc nevysporiadanie sa ním s relevantnou (už odvolaním uvádzanou) judikatúrou, podľa dovolateľa podporujúcou záver o nemožnosti ustálenia premlčania ním uplatňovaného práva. Podľa názoru najvyššieho súdu bolo treba na opodstatnenosť usúdiť (nech aj prinajmenšom čiastočne z ďalšieho dôvodu dovolaním výslovne nespomínaného) už u tejto dovolacej námietky.

7. Najvyšší súd totiž už v rozsudku z 21. augusta 1997 sp. zn. 3 Cdo 191/96, uverejnenom tiež v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej tiež „Zbierka“) ako R 88/1998 uzavrel, že hrubým porušením dobrých mravov (odôvodňujúcim zánik darovacieho vzťahu na základe jednostranného právneho úkonu darcu voči obdarovanému podľa § 630 O. z.) sa rozumie ich porušenie značnej intenzity alebo ich sústavné porušovanie. Následne špecificky k uplatneniu námietky

premlčania práva na vrátenie daru ďalším rozsudkom z 24. februára 2011 sp. zn. 3 Cdo 218/2010 doplnil nielen to, že právo darcu na vrátenie daru (§ 630 O. z.) podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 O. z.), ale poukázal tiež na význam charakteru relevantného správania obdarovaného. V tejto súvislosti došlo tiež k vysloveniu nikým v prejednávanej veci nespochybňovaného záveru o tom, že je namieste usudzovať na odlišné plynutie premlčacej doby vtedy, keď ide o správanie hrubo porušujúce dobré mravy, ktoré spočíva v jedinom (jednorazovom alebo samostatnom) konaní obdarovaného, a vtedy, keď ide o sústavné (pokračujúce alebo opakované) správanie obdarovaného relevantné podľa § 630 O. z. Najvyšší súd v rámci takto sformulovanej úvahy tiež ustálil, že pokiaľ v prípade jednorazového správania obdarovaného hrubo porušujúceho dobré mravy začína plynúť premlčacia doba dňom nasledujúcim po dni, v ktorom došlo k tomuto správaniu (ktorý čiastkový záver napokon v prejednávanej veci nespochybnil nižšie súdy ani strany vrátane dovolateľa), v prípade, že k takémuto správaniu hrubo sa priečiacemu dobrým mravom dochádza v dlhšom časovom období, je pre záver o dôvodoch pre vrátenie daru určujúci čas posledného správania obdarovaného, ktoré vykazuje znaky relevantné v zmysle § 630 O. z. (bez ďalšieho).

8. Najmä záver formulovaný druhým z rozsudkov pod 7. zhora síce ťažko považovať za súladný so záverom z rozhodnutia NS ČR, použitého v tentoraz dovolacím súdom prejednávanej veci na podporu argumentácie súdu prvej inštancie (vo veci NS ČR sp. zn. 32 Odo 429/2003) a prakticky to isté možno konštatovať pri porovnaní takéhoto záveru so závermi z rozsudku NS ČR, uvádzaného v dovolaní (vo veci NS ČR sp. zn. 33 Cdo 4080/2007), z pohľadu udržateľnosti argumentácie nižších súdov premlčaním žalobou uplatneného práva ale význam malo len to, že a/ rozhodnutia NS ČR, vydané po zániku niekdajšej Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (po 31. decembri 1992) na rozdiel od rozhodnutí najvyššieho súdu (tu rozumej toho tuzemského) nemožno považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (v tejto súv. por. uznesenia najvyššieho súdu z 31. októbra 2017 sp. zn. 6 Cdo 129/2017 a zo 7. novembra 2017 sp. zn. 4 Cdo 95/2017) a b/ bez ohľadu na (možné) polemiky o čase začatia plynutia premlčacej doby súčasťou riadne odôvodneného záveru o premlčení práva, pokiaľ tento tvorí základ rozhodnutia zamietajúceho žalobu, musí byť celkom jednoznačný (a skutkovo i argumentačne podložený) názor súdu o tom, kedy (presne) premlčacia doba začala plynúť a kedy uplynula.

9. Pri nazeraní na problém objektívnej uspokojivosti odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (ako primárneho predmetu prieskumu v dovolacom konaní) aj z tohto uhla pohľadu potom nešlo nevidieť nielen to, že v rámci odôvodnenia takéhoto rozhodnutia nebola poskytnutá žiadna odpoveď na špecifický argument žalobcu o potrebe posudzovania otázky premlčania ním uplatňovaného práva cez prizmu záverov z rozsudku najvyššieho súdu vo veci jeho sp. zn. 3 Cdo 218/2010 (podľa ktorých by tu k premlčaniu práva ešte dôjsť nemalo), ale najmä to, že odvolací súd a pred ním i súd prvej inštancie sa pokúsili svojej povinnosti riadne odôvodniť záver o premlčení práva (vrátane presného ustálenia začiatku i konca premlčacej doby) vyhnúť za pomoci argumentácie, ktorej podstatou bolo jednak to, že medzi časom rozhodným z pohľadu započatia behu premlčacej doby a časom urobenia výzvy na vrátenie daru je časový úsek prekračujúci zákonnú trojročnú premlčaciu dobu, na druhej strane potom to, že i pri úvahe o naplnení prvku sústavnosti rok po tvrdenom začatí závadného správania žalovanej by k uplynutiu všetkých do úvahy prichádzajúcich premlčacích dôb došlo ešte pred riadnou výzvou na vrátenie daru. I odhliadnuc na tomto mieste od toho, že najpravdepodobnejšou príčinou takto koncipovaných úvah bola absencia dostatočných podkladov v spise na ustálenie času, ku ktorému malo správanie vytykané žalovanej naplniť prvok sústavnosti a pri pominutí tiež bližšieho neobjasnenia úvahy súdu prvej inštancie práve o 31. decembri 2004, resp. 2009 ako dni rozhodnom pre započatie plynutia premlčacej doby tak namieste bol záver, že tu pri posudzovaní dostatočnosti odôvodnení rozhodnutí nižších súdov ide o (inak výnimočný) prípad použiteľnosti (i po 1. júli 2016) druhej vety stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015, uverejneného v Zbierke ako R 2/2016, právne vety ktorého znejú: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho

poriadku“.

10. Odvolaciemu súdu sa tak využitie postupu podľa § 387 ods. 2 C. s. p. a vedomé spojenie ním osudu svojho rozhodnutia o odvolaní s otázkou dostatočnosti argumentácie súdu prvej inštancie nevyplatilo a dovolaciemu súdu neostávalo iné, než jeho rozsudok podľa § 449 ods. 1 a § 450 C. s. p. zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dôvod na postup podľa odseku 2 prvého z ostatných uvádzaných ustanovení nebol, keďže náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý má možnosť vytknúť medzery v argumentácii zaceliť alebo sa rozhodnúť pre iný postup, je evidentne možnou aj postačujúcou (a iný než dovolacím súdom zvolený postup vylučujúcou).

11. O trovách dovolacieho konania dovolací súd nerozhodoval, pretože o nich so zreteľom k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu patrí rozhodnúť takémuto súdu (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

12. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.